

Oponentní posudek disertační práce

NÁZEV DISERTAČNÍ PRÁCE:	
Specializované knihovny v 21. století – entitně-relační model a model systému služeb knihovny	
Autorka práce:	PhDr. Radka Římanová
Školitel:	Doc. PhDr. Rudolf Vlasák
Oponentka:	PhDr. Jindra Planková, Ph.D.
Hodnocení:	doporučuji k obhajobě

Struktura práce/obsahové záležitosti:

Předložená disertační práce je výsledkem analýzy aktuálních trendů a perspektiv vývoje specializovaných knihoven, z hlediska informačního managementu a zároveň sleduje vztah k praktickému modelu systému služeb specializovaných knihoven v moderním informačním prostředí. Vyváženým způsobem propojuje teoretické a praktické stránky zvoleného tématu a navíc předkládá vlastní tvůrčí přínos ve formě navrženého konceptuálního modelu moderní specializované knihovny, doplněný o myšlenkové mapy, zachycující služby specializované knihovny, jako vzájemně provázaný a funkční systém. Záměrem je přesné zařazení a specifikace informačních složek, činností, procesů a informačních služeb v provázaném systému moderní specializované knihovny. Tyto lze pak účelně využít v rámci informačního managementu k řízení i organizaci specifických aktivit speciálních knihoven.

Autorka si stanovila nesnadný a zajímavý cíl – na základě analýzy aktuálního stavu dokumentového poznání a praktických problémů specializovaných knihoven, identifikovat a nalézt možné budoucí trendy a perspektivy dalšího vývoje specializovaných knihoven. Významným prvkem je hledání vhodných metod k analýze současného stavu specializovaných knihoven a jejich osobitého vyjádření, včetně zachycení konkrétních prvků, entit, vzájemných vztahů a kauzálních souvislostí. To vše je věcně a dostatečně podrobně formulováno v úvodních kapitolách. Na celé práci je pak zřetelný fakt, že autorka se tématem dlouhodobě zabývá.

Práce je pojata přehledně, strukturně a kvalitním způsobem, velmi podrobně a výstižně rozebírá témata a problémy spojené s odhalením vztahů mezi současným stavem a úrovní poznání v oblasti speciálních knihoven a specifickými požadavky, resp. kompetencemi požadovanými pro specializované knihovny v 21. století. Zjišťuje odpovědi na otázky, zda lze vyjádřit, a jakou formou, komplexní model fungování speciální knihovny, zda v okruhu existujících informačních služeb specializovaných knihoven lze nalézt ty, které jsou perspektivní pro budoucí vývoj a jakým způsobem je možné vyjádřit souhrnný pohled na informační služby specializovaných knihoven. Samotný rozsah práce i její kvalita jsou na výborné úrovni. Takto zpracovaná práce proto potřebuje i vhodně volené úvodní kapitoly, které jsou nejen terminologickým úvodem, ale zároveň podkladem pro seznámení se s teoretickými východisky, spojenými s tématem disertační práce. Autorka zde stručně a výstižně definuje klíčové pojmy, které dává do souvislostí s pojmy odborná knihovna, informační služby knihoven, informační věda, apod. Vhodným doplňkem jsou také teoretická východiska disertační práce, ve kterých autorka komentovaným způsobem předkládá současný stav a úroveň poznání sledovaného tématu, ze kterých práce čerpá a dále je rozpracovává. Zásadním východiskem 5. kapitoly je pak určení specifikací informačního managementu speciálních knihoven, stanovení jednotlivých entit a vzájemných vztahů,

k přesnému vymezení spojitosti aktuálního stavu a možného budoucího vývoje speciálních knihoven.

Za jádro disertační práce považuji kapitoly 6. – 10., tj. výzkumná část. Autorka se v nich zabývá obecným popisem metodiky empirického výzkumu a jeho výsledků, s určením a vymezením vlastního přístupu ke zkoumané problematice a prezentace získaných výsledků. Autorka na základě prostudované odborné literatury a vlastních podkladů, znalostí a praktických zkušeností, stanovuje výzkumné otázky, za účelem získání konkrétních výstupních informací potřebných pro nalezení místa speciálních knihoven v budoucí architektuře informačního prostoru. Výsledkem má být stanovení universa specializované knihovny, včetně vymezení podstatných prvků, částí a složek, které identifikují vnitřní i vnější informační činnosti specializovaných knihoven a mohou být využity jako perspektivní faktory dalšího vývoje daného typu knihoven. Autorka si také pokládá velmi aktuální otázku, které z informačních služeb fungujících specializovaných knihoven jsou perspektivní pro uživatele a které bude potřeba transformovat do nové podoby. Na základě podrobné obsahové analýzy odborných textů a přímého pozorování autorka uvádí specifická doporučení pro zlepšení, resp. transformaci jednotlivých prvků a částí samotných specializovaných knihoven a jimi poskytovaných informačních služeb. V rámci 10. kapitoly je věnována specifická pozornost dosaženým výsledkům realizovaných průzkumů, ve vztahu ke stanoveným předpokladům a jednotlivým výzkumným otázkám. Autorka výsledky sumarizuje, komentuje a vysvětluje odpovědi, které vyplynuly z analýzy i přímého pozorování. Výsledky výzkumu byly zpracovány do přehledné grafické podoby – myšlenkových map. Na nich lze sledovat samotný průběh analýz, stejně jako posuny v rovině poznatkové, významové i vztahové.

Za velmi zdařilé, byť ne příliš obsáhlé, považuji kapitoly 11. a 12., ve kterých autorka souhrnným způsobem předkládá vlastní výsledný model systému služeb specializované knihovny budoucnosti. Zároveň přehledově shrnuje dosažené výsledky a dává návrhy dalšího možného výzkumu oblasti speciálních knihoven. Domnívám se, že jak vlastní návrh modelu služeb, tak i specifikace dalšího výzkumu podává určitý návod pro jednotlivé zřizovatele speciálních knihoven v ČR, k jejich bezproblémovému přechodu do moderní informační společnosti. Z vlastního textu práce je zřejmé, že autorka danou problematiku nejen zná a umí zasvěceně zhodnotit, ale že ji opravdu rozumí.

Zpracovaná a předložená analýza ukazuje na fakt, že autorka si plně uvědomuje potenciálu specializovaných knihoven a jimi poskytovaných informačních služeb. A to nejen v rámci stávající specifikace organizační struktury speciálních knihoven, ale zejména budoucích možností využití speciálních typů informačních služeb pro specifické kategorie uživatelů.

Výběr informačních pramenů:

Počet citací a složení použitých a citovaných informačních zdrojů, uvedených v seznamu, svědčí o výborném přístupu ke zpracovávané tematice.

Stylistická a gramatická úroveň práce:

Dobrou úroveň předložené disertační práce snižuje několik drobných formálních nedostatků, např. chyby v interpunkci (s. 9, 12, aj.); překlepy (s. 20, 25, atd.); gramatické chyby (s. 31, 35, atd.).

Formální a grafická úprava práce:

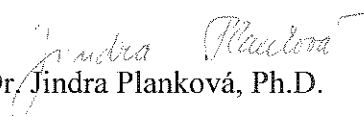
Výborná, nadstandardní. Drobnou výhradu mám proti uváděné a poměrně rozsáhlé přílohové části disertační práce.

Doplňující otázky/shrnující připomínky pro obhajobu:

1. Může autorka práce stručně shrnout, jaké kompetence budou požadovány po speciálních knihovnách, resp. informačních pracovnících a knihovnicích specializovaných knihoven v budoucnosti – stručné shrnutí provedené analýzy?
2. Objasněte problematiku tzv. „kontraproduktivnosti rušení specializovaných knihoven“, kterou zmiňujete v kapitole 5. Jaký je Váš vlastní postoj k dané situaci?
3. Čím si vysvětľujete nepřehlednost systému sítě speciálních knihoven v ČR? Lze navrhnout optimální variantu řešení?
4. Vysvětlíte možné pojetí a očekávané perspektivy informačního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků specializovaných knihoven v ČR.
5. Proč jste zvolila pro výzkumnou část disertační práce metodiku konceptuálního ER modelování a tvorbu myšlenkových map? V čem byly metody přínosné a v čem naopak omezující?
6. Jaké vidíte další směřování zpracované tematiky disertační práce?

Závěr: Konstatuji, že předložená disertační práce PhDr. Radky Římanové „Specializované knihovny 21. století – entitně-relační model a model systému služeb knihovny“ odpovídá nárokům na daný typ vysokoškolské kvalifikační práce a splňuje požadavky standardně kladené na disertační práci. Předloženou disertační práci hodnotím jako velmi kvalitní, logicky propracovanou a obsahově vyváženou a doporučuji přijmout k obhajobě. **Navrhuji klasifikaci - prospěla.**

V Opavě, 4. července 2015

PhDr. Jindra Planková, Ph.D.